

KVINNOFRONTEN

Box 2007, 128 21 Skarpnäck
e-post: kvinnofronten@sverige.nu

Org. nr: 802411-0119

hemsida:

www.kvinnofronten.nu

Till

SOCIALDEPARTEMENTET

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

REMISSVAR

till Utkast till lagrådsremiss Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

Socialdepartementets diarienummer S2021/07285

Sammanfattning

Kvinnofronten har tidigare framfört kritik mot att införa *självidentifikation* som enda grund för juridiskt kön, eftersom detta skulle medföra en helt ny samhällelig definition av begreppet ”kön”. Lagrådsremissen svarar varken på detta eller annan kritik som framförts. Lagrådsremissens förslag är otydliga, motsägelsefulla och saknar helt en konsekvens- och riskanalys.

KVINNOFRONTEN VILL BETONA att kvinnor och män fortfarande har olika makt i vårt samhälle, och att ett lagförslag som helt förändrar betydelsen av juridiskt kön därför givetvis måste utredas, granskas och diskuteras ur alla perspektiv som rör kön och jämställdhet innan en eventuell lagändring kan genomföras. Att införa en sådan avgörande förändring av den samhälleliga betydelsen av ”kön” som förslaget innebär, utan utredning, granskning och debatt, är oförenligt med grundläggande krav på demokrati.

LAGRÅDSREMISSENS FÖRSLAG bygger dessutom på felaktigheter eller direkta förvrängningar av fakta. Ett sådant exempel är förnekandet av det oroväckande faktum att cirka 80 procent av de barn som idag uppfyller diagnoskriterierna för könsdysfori ändrar sig. *Se 8.2.1.*

TRANSVÅRDEN STÅR IDAG inför stora utmaningar. Det är en vård som inte kan utföras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, med en patientgrupp som ser helt annorlunda ut jämfört med tidigare och där kunskap om orsakerna till detta saknas, den gäller en särskilt sårbar patientgrupp där en majoritet har samtida neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, en vård där ingreppen ofta är irreversibla, och där dessutom flera visar sig ångra behandlingarna. Att i ett sådant läge föreslå de lagändringar som lagrådsremissen gör är djupt oansvarigt. Samtidigt innebär förslagen att samhället frånsäger sig ansvaret för utvecklingen genom att lämpa över allt ansvar på enskilda läkare. Detta är oseriöst, oetiskt och odemokratiskt.

KVINNOFRONTEN AVSTYRKER av dessa och samtliga nedanstående skäl lagrådsremissens förslag. Vi hänvisar även till våra tidigare remissvar.

Kommentarer

Allmänna kommentarer

Den allvarligaste bristen i denna lagrådsremiss angående det kön som framgår av folkbokföringen är att den genomgående undviker att diskutera lagförslagets *faktiska konsekvens*: att om en lag om *självidentifierat* juridiskt kön införs innebär detta att samhället ändrar själva definitionen av vad ”kön” är. Eftersom det finns en mängd lagar som berör kön, kommer den ändrade definitionen att få följder för alla dessa lagar. Detta har inte utretts. Flera remissinstanser, och inte minst Lagrådet, har tidigare påtalat denna mycket allvarliga brist. Men trots det kvar-

står bristen i lagrådsremissens förslag.

Hittills har samhällets definition av begreppet *kön* utgått från *fysisk kropp/biologi*. I syfte att göra det enklare för transpersoner att ändra juridiskt kön föreslår lagrådsremissen att ändringar av det kön som framgår av folkbokföringen istället ska utgå *endast* från *självidentifikation*. Men eftersom det innebär att *juridiskt kön* därmed helt frikopplas från *fysisk kropp*, innebär det i praktiken även att begreppen *kön* och *könsidentitet* skulle komma att bli i stort sett omöjliga att skilja från *könsnormer*. Se vidare punkt 6.

Det är självklart att om det finns olika definitioner av kön i olika lagar uppstår det motsättningar mellan lagarna. Istället för att diskutera följderna av att samhället skulle ha olika definition av kön i olika lagar, och föreslå hur dessa krockar konkret skulle kunna lösas, avfärdar lagrådsremissen genomgående kritiken med att det i så fall ska göras undantag. Men *hur* dessa undantag ska genomföras förklaras inte, vare sig det gäller myndighetsutövning inom exempelvis kriminalvården eller *enligt vilka kriterier* domstolarna ska kunna ”avgöra” någons kön.

LAGRÅDSREMISSENS FÖRSLAG är otydliga, delvis motsägelsefulla, bygger i flera fall på felaktiga uppgifter och saknar konsekvens- och riskanalys. Den allvarliga kritik som tidigare inkommit från en mängd remissinstanser avfärdas. Förslagen framställs som om de endast berörde människor med transerfarenhet, trots att en ändrad definition av hur samhället definierar kön i praktiken får djupgående konsekvenser för jämställdheten. Ändå innehåller lagrådsremissen ingen som helst könsmaktsanalys. Den har helt bortsett från självidentifikationens eventuella följder för kvinnors villkor och för jämställdheten, ingen utredning om detta har gjorts, och ingen debatt om sådana följder har förts.

Att införa lagrådsremissens förslag vore därmed inte förenligt med grundläggande krav på demokrati.

Kommentarer till lagrådsremissens olika delar

6. Upphävande av könstillhörighetslagen

Kvinnofronten vill här betona det orimliga i att en regering som stoltserar med att hävda sig vara ”feministisk” har valt att lägga fram det ursprungliga förslaget om att *helt ändra samhällets definition* av begreppet *kön* (SOU 2018:17) utan att ens skicka förslaget på remiss till någon enda organisation för *kvinnors rättigheter* – trots att den samhälleliga definitionen av just *kön* är avgörande för vår verksamhet.

Tre kvinnoorganisationer lämnade på eget initiativ remissvar, en av dem är dessutom paraplyorganisation för kvinnoorganisationerna i Sverige. Alla kvinnoorganisationerna redovisade en liknande kritik av det ogenomtänkta lagförslagets stora brister sett ur kvinnoperspektiv. Ändå visar lagrådsremissen samma ointresse för kvinnors behov och rättigheter genom att nonchaler eller helt avfärda kvinnoorganisationernas kritik. En regering som säger sig vara ”feministisk” vill alltså driva igenom en total omdefinition av själva begreppet *kön* helt utan hänsyn till den gemensamma och samlade kritiken från alla representanter för det som är *den underordnade gruppen i samhällets könsmaktstruktur*.

Detta borde få alla som har något som helst intresse för jämställdhet att reagera.

LAGRÅDSREMISSEN föreslår att begreppet ”kön” vid juridiskt kön respektive kirurgiska ingrepp i könsorganen bör ”särskiljas”. När det gäller kirurgiska ingrepp ska samhällets definition av kön fortsatt utgå från fysisk kropp. Men när det gäller juridiskt kön ska samhället avstå från att definiera kön, det ska endast utgå från individens självidentifikation.

Eftersom svensk lagstiftning i själva verket innehåller en mängd olika lagar som berör just kön, riskerar detta införande av *olika definitioner* av kön i lagstiftningen att problem kommer att uppstå i alla sammanhang där kön har relevans. Vilken definition ska gälla?

Se vidare våra svar under 9 och 11.

KVINNOFRONTEN har som nämnts ovan redan tidigare påpekat att om juridiskt kön helt frikopplas från *fysisk kropp*, och lagen istället utgår från *självidentifikation* som enda grund, innebär det i praktiken även att begreppen *kön* och *könsidentitet* skulle komma att bli i stort sett omöjliga att skilja från *könsnormer*.

Lagrådsremissens ”svar” är att i och med att *självidentifikation* blir enda grund för juridiskt

kön får det tvärtom följderna att ”könsnormer ges mindre betydelse för könsidentiteten i rättsligt hänseende än vad som är fallet i dag”. Men detta stämmer inte alls med att det som enligt lagrådsremissen ska avgöra, i de fall domstolar eller andra myndigheter ska pröva legaliteten i någons självidentifierade kön, är vad personen har för ”könsuttryck” – ”kläder, kroppsspråk, smink eller frisyra” – det vill säga direkta exempel på sådant som formas av just **könsnormer**. Lagförslaget innebär därmed en uppenbar förstärkning av sådana könsnormer. Ändå finns alltså varken analys, utredning eller diskussion om eventuella följder för kvinnoförtrycket.

7. En ny lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen

Även diskussionen om kirurgiska ingrepp i könsorganen görs i total avsaknad av könsmaktsanalys eller jämställdhetsperspektiv. Det är ett känt faktum att det under senare år har skett en kraftig ökning av antalet personer som söker vård för könsdysfori, och att ökningen framför allt utgjorts av gruppen unga tjejer.¹ Självklart borde ett lagförslag utredas och problematiseras utifrån detta så tydliga könsperspektiv. Men varken den förändrade patientstrukturen eller frågor om jämställdhet eller samhälleliga könsnormer problematiseras i lagrådsremissen, trots att lagförslaget gäller just kön och könsuppfattning.

7.2 LAGENS TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Flera remissinstanser, inklusive inom rättsväsendet, har påpekat att en lag om *könsidentitet* måste innehålla en *definition* av detta begrepp. Lagrådsremissen svarar att det inte finns något behov av någon sådan definition, eftersom ”*begreppets innebörd får anses vara väl etablerad*”.

I själva verket är begreppet mycket oklart, ofta ifrågasatt och tolkas olika i olika sammanhang. I lagrådsremissen beskrivs det som en persons ”*inre upplevelse*” av kön. Samtidigt anger lagrådsremissen att det är domstolarna som, vid tvister om tolkning av kön enligt olika lagar, ska avgöra vilket kön en person faktiskt enligt lag ska anses ha. Men hur skulle domstolarna kunna avgöra om en persons ”inre upplevelse”? Domstolarna får ingen vägledning för sina avgöranden och inga kriterier att utgå ifrån. Detta är att bädda för godtycklighet och rättsosäkerhet.

För att ett begrepp ska kunna ligga till grund för lagstiftning måste det vara tydligt definierat.

7.3 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR KIRURGISKT INGREPP

Under senare år har det blivit allt mer uppenbart att transvården *inte utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet*. Det är självklart alltid svårt med nya behandlingsmetoder. Men när det gäller transvården finns idag en växande kunskap som borde leda till eftertanke. **Samhället har ett särskilt stort ansvar** när en patientgrupp ska genomgå vård som *inte* kan ske i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, när patientgruppen vuxit exponentiellt under flera år, när patientgruppens sammansättning förändrats totalt jämfört med tidigare (från tidigare en majoritet vuxna män till idag unga flickor) och kunskap om orsaken till detta saknas, när patienter med samtidiga neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är extremt överrepresenterade i patientgruppen, när ingreppen är irreversibla, och när så många som cirka 80 procent av de förpubertala barn som uppfyller diagnoskriterierna för könsdysfori sedan ändrar sig.²

En av de mest självklara slutsatserna för att söka säkra en vetenskapligt grundad vård borde då förstås vara att försöka *utveckla diagnoskriterierna*, så att färre i framtiden ska ångra sig och de som verkligen behöver ska få vetenskapligt grundad vård. Istället föreslår lagrådsremissen det motsatta – att diagnoskriterier tvärtom helt ska tas bort, samt att samhället ska *frånsäga sig ansvaret* för transvården, som ska flyttas från myndigheten Socialstyrelsen till enskilda läkare.

Flera remissinstanser, särskilt inom vården, har påpekat att en diskussion helt saknas om vilka konsekvenser detta skulle få för vården och de enskilda läkarna. Kvinnofronten vill även påpeka att det blir ännu mer rättsosäkert än idag för patienten om ansvaret läggs endast hos den enskilda läkaren och dennes bedömning. Att läkaren enligt lagrådsremissen har skyldighet att anmäla till Socialstyrelsen om hen *inte* vill operera enligt patientens önskan förändrar inte det som är avgörande fel: *Staten lagstiftar alltså om den enskildes rätt till en behandling som saknar vetenskaplig grund, samtidigt som staten friskriver sig från framtida ansvar genom att lägga allt ansvar på den enskilda läkaren.*

DE KIRURGISKA INGREPP detta gäller är irreversibla och innebär ofta sterilisering. Såväl en mängd remissinstanser, inte minst inom vården, som många av de unga som sedan ångrat sin

behandling, har påpekat att detta därför är beslut som är mycket svåra att ta under tonåren.³ Den mognad som krävs för att se långsiktiga konsekvenser uppnås först efter cirka 25 års ålder. Lagrådsremissens förslag att då *ta bort krav på diagnos* i lagen, så att unga utifrån egen begäran direkt ska kunna steriliseras redan från 18 år, är djupt oansvarigt. Kvinnofronten hoppas innerligt att lagstiftarna ska lyssna till remissinstansernas starka invändningar mot detta.

Kvinnofronten avstyrker förslaget att irreversibla kirurgiska ingrepp på unga ska kunna göras utan föregående utredning och diagnos.

Kvinnofronten reagerar starkt emot att staten/myndigheter frånhänder sig allt ansvar för dessa irreversibla ingrepp och överlämpar ansvaret på enskilda läkare.

8. En ny lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

8.2 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR EN FÖRSTA ÄNDRING

8.2.1 INGET KRAV PÅ PRÖVNING AV SÖKANDENS KÖNSIDENTITET

Kvinnofronten vill betona att en mängd vårdinstanser, inklusive Svenska barnläkarföreningen, **kraftigt avråder** från att så unga som barn från 12 år ska kunna ändra juridiskt kön *”utan föregående psykiatrisk, psykologisk och medicinsk utredning”*. Det är oroväckande att lagrådsremissen helt bortser från berörd expertis, särskilt när de som drabbas är just barn.

Lagrådsremissen grundar sig dessutom på felaktiga faktauppgifter, respektive förvränger fakta. Kvinnofronten har tidigare påpekat att majoriteten av förpubertala barn med könsdysfori ändrar sig. Lagrådsremissen avfärdar detta genom att framställa det som om det handlade om att vissa som *”ifrågasätter sin könsidentitet”* ändrar sig men att det viktiga är att: *”För de barn som upplever att deras könsidentitet inte överensstämmer med det kön som framgår av folkbokföringen är det dock viktigt att det finns möjligheter att ändra det kön som framgår av folkbokföringen.”*

Men Kvinnofronten diskuterade inte barn som eventuellt *”ifrågasätter sin könsidentitet”*, vi påpekade det faktum att *cirka 80 procent av de förpubertala barn som uppfyller diagnoskriterierna för könsdysfori inte visat sig ha en kvarstående upplevelse.*⁴ Verkligheten är alltså att transvården idag kraftigt misslyckas med att diagnostisera och hjälpa dessa barn, och istället utsätter majoriteten av barnen för både ovetenskaplig och ogrundad behandling. Detta är mycket allvarligt och sådana resultat skulle knappast accepteras inom någon annan vård. Det borde självklart leda till en ordentlig översyn av vården och arbete för utveckling av diagnoskriterierna, för att sjukvården i framtiden ska hjälpa dem som verkligen behöver det och inte ska skapa ytterligare problem för en majoritet av barnen i denna huvudsakligen unga, sårbara patientgrupp.

Istället för att ta dessa skrämmande vårdresultat på allvar, föreslår lagrådsremissen tvärtom att kriterierna alltså ska tas bort och *självidentifikation* införas. Detta innebär att staten vill genomföra ett närmast ofattbart experimenterande med särskilt sårbara barns och ungas psykiska och fysiska hälsa, där risken är uppenbar för *ökat* lidande för majoriteten berörda barn.

Ansvaret för detta experimenterande med barn föreslår lagrådsremissen ska ligga på vårdnadshavaren. Samhället ska inte längre genom Socialstyrelsen befatta sig med något ansvar. Istället föreslås att barnets skriftliga *”samtycke”* ska krävas – utan att lagrådsremissen ens diskuterar om det kan finnas några problem med frivilligheten i ett barns *”samtycke”* gentemot en drivande förälder. I vilka andra sammanhang krävs barns *”samtycke”* – och under vilka omständigheter förväntas barnet klara att stå emot en förälders eventuella krav och påverkan?

Kvinnofronten uppmanar lagstiftarna att lyssna till Svenska barnläkarföreningen och andra vårdinstanser, och inte acceptera detta förslag.

KVINNOFRONTEN avstyrker bestämt att barn från 12 år ska kunna ändra juridiskt kön utan föregående psykiatrisk, psykologisk och medicinsk utredning.

Även vuxna gynnas i själva verket av att samhället har ett fastställelseförfarande vid ändring av det kön som framgår av folkbokföringen, eftersom det innebär att ändringar också blir rättssäkrare för de personer som gör ändringen. När lagrådsremissen nu föreslår att endast själv-identifikation ska ligga till grund för ändring, innebär det uttryckligen att varje krock med lagar med en annan definition av kön riskerar att få till följd att personen *inte* lagligen kan anses tillhöra sitt nya kön enligt folkbokföringen. Detta är inte rättssäkert. Det som ytligt sett framställts som en fördel för att transpersoner lättare ska kunna ändra juridiskt kön, innebär alltså

i praktiken en större osäkerhet kring vilken tolkning som ska gälla enligt lagstiftningen.

Inte heller förklarar lagrådsremissen vilka kriterier alla sådana undantag ska utgå ifrån i sina alternativa bedömningar. Domstolar och myndigheter får inga klara riktlinjer. När det gäller kriminalvården skriver lagrådsremissen ”*Som exempel kan ett avsteg från huvudregeln göras om den intagnes könsidentitet eller könsuttryck efter en helhetsbedömning inte överensstämmer med det juridiska könet.*” Kriterier för hur denna ”helhetsbedömning” ska göras anges inte, men kommentaren om ”könsuttryck” pekar återigen mot *könsnormer: ”kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr*”.

Förslaget om självidentifikation öppnar också för missbruk, och lagrådsremissen föreslår därför flera ytterligare inskränkningar för den enskilde, i form av väntetid, krav på diagnos vid förnyad prövning etc. Men genom att behålla dagens system med Socialstyrelsens prövning skulle ju alla lagrådsremissens förslag till sådana inskränkningar istället kunna undvikas.

Lagar bör vara tydligt skrivna, med klara direktiv till domstolar och andra om hur lagen ska tolkas och utifrån vilka kriterier, för att kunna undvika godtyckliga tolkningar och rättsosäkerhet. Lagrådsremissens förslag lever inte upp till detta.

KVINNOFRONTEN avstyrker helt att ändring av juridiskt kön/det kön som framgår av folkbokföringen ska kunna göras endast utifrån självidentifikation.

8.2.2 EN FÖRSTA ÄNDRING SKA KUNNA BEVILJAS FÖRST EFTER FYRA MÅNADER

Att förslaget att ha självidentifikation som enda grund för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen öppnar för missbruk är något som flera remissinstanser inom rättsväsendet, och inte minst Lagrådet, påpekat med en mängd exempel. Lagrådsremissen hävdar nu att kravet på väntetid i fyra månader vid ansökan, och krav på utredning vid förnyad ansökan, skulle minska sådana risker. Men det räcker inte. Som flera remissinstanser både tidigare och i svar angående den nu aktuella lagrådsremissen har visat på gynnar förslaget i själva verket dagens växande brottslighet kring missbruk av identiteter, se bland andra Brottsförebyggande rådet (Brå), som konstaterar att *frågan om missbruk måste utredas i grunden innan lagen kan ändras*.

8.3 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR EN FÖRNYAD ÄNDRING

Att införa självidentifikation som enda grund för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen riskerar dessutom att leda till att antalet som ångrar sig och vill göra en förnyad ändring kommer att växa i framtiden. Att då samtidigt föreslå att de som gör det ska straffas – genom att försvåra förnyad ändring – är både cyniskt och innebär att samhället fransäger sig ansvaret för följderna av sitt lagändringsbeslut.

Samtidigt föreslås att det inte ska ställas några krav på, eller kriterier för, denna ”prövning” vid förnyad ändring, och den ska kunna göras även av en skolkurator eller liknande, utan specialicerad kompetens. Varför då alls ha en prövning?

LAGRÅDSREMISSEN HÄVDAR i detta sammanhang också sådant som att lagen ska anpassas till ”icke-binära”, det vill säga *”personer som identifierar sig som både man och kvinna, inget av det eller bortom könsuppdelningen man och kvinna*”, och att uttrycket *”att tillhöra det andra könet*” av den anledningen ska tas bort. Men den som uppfattar sig som icke-binär måste ju fortfarande välja antingen kvinna eller man i folkbokföringen, alltså välja mellan att tillhöra det ena eller det andra könet – något ytterligare alternativ föreslås inte. Lagrådsremissens påståenden om icke-binära blir därmed endast populism, en låtsad ”anpassning” utan faktiska alternativ.

8.4 ANSÖKNINGAR SOM AVSER BARN

Se 8.2.1.

8.14 INNEBÖRDEN AV EN ÄNDRING OCH BEHOVET AV FÖLJDÄNDRINGAR

Idag är det kön en person har enligt folkbokföringen juridiskt bindande enligt lag. Lagrådsremissen konstaterar att ett juridiskt kön utifrån *självidentifikation* däremot *inte* kan vara *”bindande för domstolar och andra myndigheter som har att pröva frågor där någons kön har rättslig betydelse*”. Det beror helt enkelt på att när självidentifikation avgör har samhället inte längre gjort något fastställelseförfarande av personens kön.

Problemet med detta är att lagrådsremissen framställer det som om en sådan förändring av

lagstadgad betydelse av juridiskt kön inte skulle få några konsekvenser. Men om juridiskt kön bara ska vara en presumtion, *hur* ska domstolar och andra myndigheter kunna göra en sådan "helt utsatta bedömning" av könet som lagrådsremissen nämner *helt utan riktlinjer eller kriterier för hur kön ska bedömas*? Det enda lagrådsremissen nämner här är om en person "utåt sett uppfattas tillhöra det andra könet" och hur någon "uttrycker sitt sociala kön" med "kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr". Biologiskt kön eller fysisk kropp nämns över huvud taget inte. Menar regeringen verkligen att svensk lag i framtiden ska avgöra personers rättsliga kön endast utifrån domstolens uppfattning om utseende och kläder?

Att föreslå en helt förändrad grund för vad som ska utgöra juridiskt kön, och för dess lagstadgade betydelse, utan att analysera följderna är djupt oansvarigt. Att på detta sätt lyfta *könsnormer* som grund för hur samhället lagligen ska definiera kön är emot allt jämställdhetsarbete och emot allt vad kvinnorörelsen står för.

När det gäller rätten att slippa bli kroppsvisiterad av någon av det andra könet blir det att endast utgå från *könsidentitet* och *inre upplevelse* av "kön" särskilt problematiskt, eftersom det också handlar om myndighetsutövning i en uppenbart ojämlig situation. Kvinnors rätt till kroppsligt skydd begränsas med förslaget. Lagrådsremissen anger här att undantag kan göras i vissa fall, exempelvis om någon "utåt sett uppfattas tillhöra det andra könet". Med tanke på den mycket utsatta situation en kvinna som ska bli kroppsvisiterad befinner sig i är detta inte nog. Hon har ju ingen rätt att säga nej utifrån kön. Lagrådsremissen nämner över huvud taget inte *hur* undantagen i så fall ska gå till. Återigen avfärdar lagrådsremissen istället kritiken med att det nog sällan blir aktuellt.

SÅVÄL LAGRÅDET SOM KVINNOORGANISATIONER har också ifrågasatt hur ett självidentifierat juridiskt kön ska påverka kvinnors behov av könsuppdelade utrymmen i ett ojämnt samhälle. Lagrådsremissens svar är att även det ska avgöras från fall till fall: "beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kan presumptionen behöva stå tillbaka vid en intresseavvägning". *Hur* sådana avgöranden ska kunna göras framkommer alltså inte. Istället avfärdar lagrådsremissen problemen som "obefintliga". Se punkt 11.

En lag om självidentifierat kön kan självklart inte införas utan att regeringen först har utrett förslaget ur kvinnoperspektiv. Allt annat vore djupt odemokratiskt.

REMISSINSTANSENA HAR ÄVEN kritiserat att lagförslaget påverkan på könsuppdelad statistik inte har utretts. Lagrådsremissen hänvisar till att Statistiska centralbyrån (SCB) inte haft något att erinra mot förslaget, och skriver att det ju är så få som ändrar könsidentitet: "Den ändring som föreslås kommer alltså enligt den bedömning som görs i detta utkast inte att påverka arbetet med könsuppdelad registerstatistik, vilket är en förutsättning för genomförandet av jämställdhetspolitiken." Men lagrådsremissen nämner inte ens Brottsförebyggande rådet (Brå), som ju ansvarar för den officiella kriminalstatistiken, eller hur statistik om sexualbrott kan påverkas, där ju antalet kvinnor bland förövarna vid många brott är så litet att även små ändringar kan inverka kraftigt på den könsuppdelade statistiken. Se vidare 11.1.

Även sett ur detta perspektiv är lagrådsremissens förslag därmed alltför ogenomtänkt för att i praktiken kunna genomföras.

9. Ändringar i andra författningar

9.1 STERILISERINGSLAGEN

Steriliseringslagens krav på att en person ska ha fyllt 25 år för att på egen begäran kunna steriliseras bör kvarstå, eftersom det inte är förenligt med kunskapen om människans utveckling att sänka åldern till 18 år. Dagens lagstiftning, som ger personer mellan 18 och 24 år möjlighet att få särskilt tillstånd till sterilisering utifrån diagnos, får trots det följden att ett växande antal personer ångrar sig. Att då ändra lagen i enlighet med lagrådsremissens förslag är att bygga in en uppenbar risk för en framtida ökning av antalet ångrare. Det är att experimentera med människors liv och hälsa.

9.3 DISKRIMINERINGSLAGEN

Lagrådsremissens följdförslag att ändra diskrimineringsgrunden "kön" till att omfatta även *självidentifierat* juridiskt kön läggs fram utan någon diskussion om den inbyggda konflikt som

kommer att uppstå, exempelvis i de fall utsatta kvinnors behov av separata skyddade rum kan komma att stå i motsättning till självidentifierade transkvinnors önskan om tillgång till sådana rum. *Se vidare 11.1.*

Demokrati förutsätter att förslag utreds, analyseras och diskuteras. Inte heller när det gäller självidentifierat juridiskt kön och diskrimineringslagen har detta alltså gjorts. Förslaget anger att även den som säger sig ”avse” att senare ändra juridiskt kön ska skyddas utifrån ”kön” enligt diskrimineringslagen. Vad skulle detta innebära i praktiken?

Konsekvensen för könsseparata miljöer måste utredas innan lagen eventuellt kan ändras, och en analys måste göras av hur samhället ska förfara när olika gruppers intressen krockar utifrån diskrimineringsgrunden ”kön”. *I ett samhälle som säger sig sträva efter jämställdhet är det fullkomligt oacceptabelt att ingen analys har gjorts över huvud taget utifrån kvinnors behov och rättigheter.*

KVINNOFRONTEN avstyrker att diskrimineringslagen ändras enligt lagrådsremissens förslag utan att förslagens konsekvenser först har utretts sett i perspektiv av kvinnoförtryck.

9.5 FÄNGSELAGEN OCH HÄKTESLAGEN

Lagrådsremissens förslag att *ta bort* att de intagna måste samtycka till att en intagen av motsatt kön placeras tillsammans med dem innebär att dölja de faktiska riskerna för missbruk av *själv-identifierat* juridiskt kön. Att förslaget alls läggs beror ju på att självidentifierat juridiskt kön i praktiken riskerar att få till följd att förövare kan använda en sådan lag för att få tillgång till utsatta kvinnor.

Det tycks oklart om det borttagna samtycket ska gälla de kvinnor som inte längre ska kunna neka att placeras tillsammans med en våldsam biologiskt född man eller de män som annars skulle kunna hindra att en sådan man fick sitta kvar på det fängelse han suttit på som juridisk man. Frågan är också hur förslaget att ändra diskrimineringslagen, så att även den som framöver *tänker sig* att ändra juridiskt kön ska få behandlas som det andra könet, ska påverka placeringen av intagna?

Några svar ger inte lagrådsremissen, eftersom denna del är lika otydligt skriven som lagrådsremissen i övrigt. **Hur** dessa undantag faktiskt ska genomföras, när och vem som ska avgöra dem, framkommer alltså inte.

Lagrådsremissen förminskar på detta sätt lagförslagets verkan för några av de mest utsatta kvinnorna i samhället utan att ens diskutera konkreta konsekvenser och alternativ. Det som finns underliggande här är medvetenheten om skillnaden mellan könen och vad mäns våld mot kvinnor i realiteten får för konsekvenser för de utsatta. Ändå nämns, precis som i lagrådsremissen i övrigt, ingenting om denna könade verklighet. *Se vidare 11.1.*

10. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Som nämnts är det ett grundläggande krav på en demokrati att lagförslag ska utredas och att en offentlig debatt om dem ska kunna föras. Men lagrådsremissen har helt bortsett från förslagets följder för kvinnors villkor och för jämställdheten, ingen utredning om detta har gjorts och ingen debatt om sådana följder har förts. Att införa lagrådsremissens förslag vore därmed inte förenligt med grundläggande demokratiska krav.

KVINNOFRONTEN motsätter oss att lagförslaget om ändring av samhällets definition av begreppet ”kön” införs utan att detta först utreds ur samliga perspektiv av kön – vetenskapligt, lagstiftningsmässigt, jämställdhetspolitiskt etc – och debatteras offentligt.

11. Konsekvenser av förslagen

11.1 KONSEKVENSER FÖR JÄMSTÄLLDHETEN

Mot bakgrund av den omfattande kunskap, erfarenhet och samlade forskning om mäns sexualiserade våld som finns numera – såväl nationellt som internationellt – är det helt oacceptabelt att en lagrådsremiss idag demonstrerar en så total både okunnighet och naivitet som lagrådsremissen gör när det gäller lagförslagets följder för kvinnors utsatthet och för jämställdheten.

Kvinnofronten vill betona att det finns närmast otaliga exempel på hur förövare sökt och söker sig just till platser och sammanhang där utsatta kvinnor och barn vistas. Ett sådant exem-

pel är hur större internationella välgörenhets/biståndsorganisationer regelmässigt utretts för hur förövare använt dem för att få tillgång till utsatta kvinnor och barn – *Oxfam, Rädda Barnen, Röda Korset, SOS Barnbyar, UNHCR, UNICEF, Plan International* etc. Det är därför både grundläggande och helt nödvändigt att ett samhälle utreder sådana risker vid lagförslag som detta, det vill säga risken att förövare använder en sådan lag bland annat för att få tillgång till kvinnoseparatistiska sammanhang. Detta har påpekats av tidigare remissinstanser. *Trots det väljer lagrådsremissen nu att, utan att ens analysera möjlig risk, avfärda all kritik med att en sådan risk skulle vara ”obefintlig”.*

I själva verket finns en mängd exempel på förövare som använt lagar just om ändrat kön, både från Sverige och andra länder. Ett känt svenskt fall är styckmördaren som flyttades till kvinnofängelset Hinseberg, där hen sedan hotade och trakasserade både intagna kvinnor och personal.⁵

Exempel från andra länder visar att andelen personer i fängelse som ändrar juridiskt kön ökar påfallande, exempelvis visade en studie från Storbritannien att transpersoner i fängelse ökat med över 20 procent under de senaste två åren, och att majoriteten av dem är biologiskt födda män som ändrat juridiskt kön och därmed flyttats till kvinnofängelser.⁶ En studie i Skottland visade nu i höstas (2021) att av 12 dömda sexualförbrytare som flyttats till kvinnofängelser hade en (1) gjort en könskorrigering, de övriga 11 självidentifierade som kvinnor.⁷ Detta växande problem med *självidentifikation* känns lagrådsremissen inte ens vid.

Istället hävdar lagrådsremissen upprepat att risken att lagändringen kommer att drabba utsatta kvinnor är ”obefintlig”. Som grund för sitt avfärdande av problematiken skriver lagrådsremissen bland annat att den person som ändrar kön ”i fel syfte” inte kommer att få tillgång till exempelvis en kvinnojour. Men *hur* skulle detta hindras? På vilka grunder? Från flera andra länder vet vi att kvinnojourer inte kan neka biologiskt födda män med juridiskt kön kvinna tillgång till jourerna. I Kanada finns exemplet med Vancouver Rape Relief and Women’s Shelter, Kanadas äldsta kvinnojour, som fick sina kommunala bidrag indragna då de inte lät en biologisk man få tillgång till att arbeta ideellt med utsatta kvinnor på juren.⁸ Exakt *hur* menar lagrådsremissen att kvinnojourer inte skulle drabbas på detta sätt här i Sverige?

Att förövare genom historien sökt sig just till platser och sammanhang där utsatta kvinnor och barn vistas är som nämnts ingenting nytt eller okänt. Det är därför djupt oroande att lagrådsremissen kan ha en så naiv och verklighetsfrånvärd inställning till mäns sexualiserade våld. Det borde vara i allas intresse att lagar *inte* skapas så, att de kan missbrukas så att de underlättar för förövare att utsätta kvinnor och barn. *Utsatta gruppers rätt till skyddade separata rum måste försvaras i en demokrati.* Desto mer anmärkningsvärt är det därför att regeringen lägger fram en lagrådsremiss som nekar att ens diskutera remissinstansernas verklighetsbaserade kritik utifrån reella risker för att kvinnor utsätts för fara.

I DETTA SAMMANHANG använder lagrådsremissen också begrepp som ”cispersoner”, ett begrepp som definierar människor utifrån en teori som de flesta varken känner till eller delar, och som inte överensstämmer med en feministisk analys av världen.⁹ Men inte heller detta problematiseras ens i lagrådsremissen.

LAGRÅDSREMISSEN HÄVDAR under denna punkt att lagförslaget *inte* heller kommer att innebära någon som helst påverkan på *könsuppdelad statistik*. Men återigen nämner lagrådsremissen endast Statistiska centralbyrån (SCB), medan Brottsförebyggande rådet (Brå) osynliggörs, trots att Brå:s statistik över sexualbrott bevisligen redan har påverkats på så sätt att procentandelen kvinnor som uppges ha begått exempelvis sexuella övergrepp mot barn har ökat i takt med att fler biologiskt födda män erhållit det juridiska könet kvinna. (Detsamma kan ses även i andra länder, exempelvis har inrikesministern i Storbritannien nyligen tagit upp hur statistiken på detta sätt blir missvisande.¹⁰) Denna påverkan på könsuppdelad statistik kan hävdas endast beröra en liten grupp, men har stor betydelse för förståelsen av brotten. Att lagrådsremissen genomgående förnekar denna påverkan på könsuppdelad statistik är därmed ett osynliggörande av en påtaglig och könad verklighet.

ATT INFÖRA EN LAG om juridiskt kön utifrån *självidentifikation* innebär som nämnts dessutom att ändra den lagstadgade betydelsen av ”kön” från fysisk kropp/biologi till tolkningar av personers kön utifrån *”kläder, kroppspråk, smink eller frisyr”*. *En sådan förstärkning av, och fokus*

endast på, samhälleliga könsnormer är i praktiken själva motsatsen till all jämställdhetssträvan.

Lagrådsremissen diskuterar inte heller konsekvensen av de språkliga förändringar som förslagen innebär. Förtryckta gruppers behov av att träffas separatistiskt, och få möjlighet att sätta ord på sina upplevelser, är grundläggande i en demokrati. Men lagrådsremissen avfärdar genomgående kvinnorörelsens kritik, utan argument eller diskussion.

LAGRÅDSREMISSENS FÖRSLAG framställs som om det endast handlade om ett underlättande för en liten grupp personer med transerfarenhet, men i själva verket får lagförslaget djupgående konsekvenser för jämställdheten, och därmed för alla kvinnor. Kvinnofronten vill därför än en gång betona det odemokratiska i att regeringen kan föreslå en så avgörande förändring utan att ha gjort någon konsekvens- och riskanalys, och utan att det föregåtts av ett genomgripande utredningsarbete tillsammans med en bred offentlig debatt.

KVINNOFRONTEN avstyrker helt lagrådsremissens förslag om självidentifikation som enda grund för ändrat juridiskt kön, sett ur jämställdhets- och kvinnorrättsperspektiv.

Arbets- och referensgrupp

Kvinnofrontens remissvar har skrivits av Gerda Christenson, Åsa Christenson och Eva Larsson med stöd av en referensgrupp där Alva Jonåker och Emelie Köhler ingått.

Stockholm den 7 februari 2022

Kvinnofronten

NOTER:

1. SVT: *Lavinartad ökning av könsdysfori hos flickor*. 12/2 2020.
2. Louise Frisé, Olle Söder & Per-Anders Rydélius: *Kraftig ökning av könsdysfori bland barn och unga*, *Läkartidningen* 09-10/2017.
3. www.detransinfo.se
4. se not 2
5. <https://www.expressen.se/nyheter/krim/raseri-i-kvinnofangelset-hotade-honom-till-livet/>
6. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10240525/Transgender-prison-population-rises-fifth-two-years-Ministry-Justice-figures-reveal.html>
7. <https://www.nationalreview.com/news/transgender-sex-offenders-placed-in-womens-jails-in-scotland/>
8. <https://www.nationalreview.com/2019/08/women-only-rape-relief-shelter-defunded-then-vandalized/>
9. Gerda Christenson/Åsa Christenson: *Cis är inte feministisk analys*, tidningen Fempers 17/6 2014 samt *Valfrihetspolitik är inte lösningen på förtryck*, tidningen Fempers 15/8 2014.
10. *'Trans criminals are not women': Home Secretary Priti Patel orders 'woke' police forces to stop recording offences as female crime statistics*. MailOnline 23/10 2021.